

SIVISTYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 4/2009 vp

Hallituksen esitys laeiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 54 §:n sekä vapaasta sivistystyöstä annetun lain 21 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 2 päivänä huhtikuuta 2009 lähettänyt sivistysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 54 §:n sekä vapaasta sivistystyöstä annetun lain 21 §:n muuttamisesta (HE 28/2009 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Salla Kalsi, opetusministeriö

- johtava tilintarkastaja Klaus Krokfors, Valtiontalouden tarkastusvirasto
- kouluneuvos Raakel Tiihonen, Opetushallitus.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Ammatillisen Aikuiskoulutuksen Liitto r.y.
- Suomen Kuntaliitto
- Yksityisen Opetusalan Liitto ry
- Julkishallinnon- ja talouden tilintarkastajat ry
- Koulutuksen järjestäjien yhdistys ry.
- Suomen oppisopimuskoulutuksen järjestäjät ry
- Vapaan sivistystyön yhteisjärjestö VSY

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia sekä vapaasta sivistystyöstä annettua lakia. Esityksen tavoitteena on varmistaa rahoituksen asianmukainen ja riittävä valvonta tehostamalla tarkastustoimintaa. Molemmissa laeissa säädettäisiin valtionapuviranomaisen oikeudesta valtuuttaa rahoituksen määrittämiseksi tarvittavien tietojen oikeellisuutta tarkastamaan ulkopuolinen tilintarkastaja. Lisäksi molempiin lakeihin ehdotetaan lisättäväksi valtionapuviranomaisen

oikeus määrätä tarpeen mukaan ulkopuolinen asiantuntija avustamaan tarkastuksessa. Laeissa säädettäisiin hyvän hallinnon takeita turvaavien yleishallinto-oikeudellisten säädösten soveltamisesta ulkopuoliseen tilintarkastajaan ja asiantuntijaan. Päätöksenteko tarkastusten suorittamisesta säilyisi valtionapuviranomaisella. Opetushallituksen asema tarkastuksia suorittavana viranomaisena ei muuttuisi.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan kesällä 2009.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Uudistuksen tavoitteena on edistää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksen valvontaa tehostamalla tarkastustoimintaa ja saada viranomaisten oman tarkastustoiminnan lisäksi joustavasti käyttöön myös yksityisen toimialan tarkastusasiantuntemus ja voimavarat. Valiokunta pitää perusteltuna antaa valtionapuviranomaiselle mahdollisuus järjestää tarvittava tarkastus harkintansa mukaan joko itse tai antaa tarkastus ulkopuoliselle tarkastajalle, jos menettelyllä saadaan toiminnallista tai taloudellista lisäarvoa valvontatehtävän suorittamiseen. Ehdotettu muutos lisää tarkastustoiminnan asiantuntemusta ja vähentää osaltaan tarkastustoiminnan viiveitä, missä on ilmennyt selkeitä ongelmia. Tarkastustoiminnan kehittäminen parantaa mahdollisuuksia ennaltaehkäistä epäselvyyksiä tietojen oikeellisuudessa, havaita väärinkäytöksiä ja tehostaa julkisten varojen käyttöä. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana seuraavin huomautuksin.

Lakiehdotusten tarkoittaman valvonnan piiriin kuuluva toiminta on laajaa. Vuonna 2008 rahoituksen piiriin kuuluvia koulutuksen ja muun toiminnan järjestäjiä oli 935. Rahoitusta on myönnetty vuonna 2009 noin 3,7 miljardia euroa. Vuoden 1993 alusta voimaan tulleen valtionosuusuudistuksen seurantajärjestelmä perustuu pääosin toiminnan järjestäjän ja ylläpitäjän itsensä antamiin tietoihin eli luottamukseen.

Hallituksen esityksen mukaan opetusministeriön toimialan tarkastuskohteissa on viime aikoina ilmennyt useissa tapauksissa epäselvyyksiä. Tarkastukset vaativat viranomaisilta huomattavan paljon voimavaroja varsinkin, jos tarkastuksesta voi seurata valtionosuuden takaisinperintä ja mahdollinen oikeudenkäynti.

Hallituksen esityksessä tuodaan esille ennalta ehkäisevänä toimenä mahdollisuus säätää yksityisten valtionosuuden saajien tilintarkastajille velvollisuus tarkastaa myös valtionosuuksien perusteista ja käytöstä annettujen tietojen oikeellisuus, kuten kuntalaissa jo tällä hetkellä edellytetään. Valiokunnan mielestä tämän mahdollisuuden selvittäminen rinnakkaisena keinona parantaa rahoitusjärjestelmän toimivuuden valvontaa.

Toimeenpanon onnistumisen kannalta on tärkeää, että varmistetaan asiantuntemus tarkastustoiminnassa. Tarkastajalla tulee aina olla talouden asiantuntemuksen ohella riittävä tuntemus itse tarkastettavasta toiminnasta. Sen vuoksi valiokunta pitää välttämättömänä, että valtionapuviranomainen valintaa tehdessään arvioi myös sen, että tarkastuksen toimittaja tuntee rahoitusjärjestelmän lisäksi tarkastettavan opetus- tai kulttuuritoiminnan.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sivistysvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksytään muuttamattomina.

Helsingissä 26 päivänä toukokuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Raija Vahasalo /kok	Jukka Mäkelä /kok
jäs.	Outi Alanko-Kahiluoto /vihr	Mikaela Nylander /r
	Merikukka Forsius /kok	Lauri Oinonen /kesk
	Timo Heinonen /kok	Tuula Peltonen /sd
	Elsi Katainen /kesk	Tuomo Puumala /kesk
	Anneli Kiljunen /sd	Tommy Tabermann /sd.
	Sanna Lauslahti /kok	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marjo Hakkila.